

Marc Cosyns

'Ik vind het leuk hier in België maar het is wel een rare taal.' Door de oorlog in Oekraïne vluchtten Sasha en Yasya samen met hun mama naar België. Twee van hun schoolvriendinnetjes zijn in Nederland beland. 'Waarom wij nu in België zijn weten we niet zo goed. Mama kende zowel iemand in Nederland als in België en ze spreekt ook een klein beetje Nederlands'.

Na vier maanden verblijf in de school van mijn kleinkinderen werd er nog nauwelijks gesproken over Oekraïne en de oorlog in de praatrondes van de derde en vierde leefgroep met kinderen van 8 tot 12 jaar. Nu ze recent vertelden dat hun mama beslist had terug te keren werd het weer hét gespreksonderwerp. 'Omdat we onze papa zo erg missen', leggen ze uit. Ze gaan niet terug naar de stad Dnipro waar ze vandaan komen. Ze zullen wonen in een stad waar het veiliger is, ergens in het midden van Oekraïne, Cherkasy, waar hun papa nu ook verblijft. De schoolvriendinnetjes blijven voorlopig in Nederland. Zij missen ook hun papa maar kunnen blijkbaar onmogelijk terug omdat hun papa ergens anders aan het vechten is.

Mijn kleinkinderen kunnen het zich niet voorstellen dat hun papa's zouden vechten. Hun papa's hebben nooit 'legerdienst' gedaan. In de school is niemands vader bij het leger. Geweldloze opvoeding staat in hun Freinetschool centraal, met altijd opnieuw proberen communiceren en overleggen als er zich kleine of grote ruzies en conflicten voordoen.

De papa's van de Oekraïense meisjes waren ook niet bij het leger. Ze werden opgeroepen om mee te vechten. Zouden mijn zonen zich verzetten tegen een oproepingsbevel? Ze stellen alleszins mijn pacifisme in vraag nu het voor de eerste keer voor hen zo dichtbij komt... 'Opa heeft nog aan dienstweigering gedaan in zijn tijd, gevolgd door burgerdienst', zegt een van mijn zonen op wat schalkse toon, 'zou hij zich nu nog zo activistisch inzetten als de oorlog zo dreigend dicht is en zich al laat voelen in ons dagelijks crisisleven?' Het verzet tegen oorlogspolitiek wordt op hun sociale media blijkbaar als 'vals pacifisme' beschouwd. Wat is er 'vals' aan het bepleiten van niet-militaire oplossingen om een desastreuze en dodelijke escalatie te voor-

De oorlog met kinderstemmen...

komen? We wisselen informatie uit om elkaar te begrijpen en te ondersteunen.

De vredesbeweging krijgt het verwijt dat ze zich desolidariseert, maar 'vredesmilitanten horen niet mee te lopen in acties en optochten waarin wordt opgeroepen om meer wapens te sturen, een *no-flyzone* op te leggen en een open militair optreden van de NAVO te vragen tegen Rusland' (*). Wordt zo een militair optreden trouwens niet indirect al toegepast? De vredesbeweging moet principieel blijven in haar verzet tegen het militarisme en het wapengekletter. Ze moet aan de zijde lopen van zij die blijven herhalen dat 'oorlog een gesel is voor de mensheid', zoals het in de *preambule* van het VN-Handvest luidt. Ze moet blijven benadrukken dat een diplomatieke uitweg altijd mogelijk is. Dat betekent niet dat er geen begrip kan zijn voor het legitiem gewapend verzet conform het oorlogsrecht maar het inzicht moet blijven: oorlog en wapens vormen het probleem, niet de oplossing en elk militair conflict biedt opportuniteiten voor een politieke uitweg.

'Hun papa twijfelde lang omdat hij meer heil zag in de Oekraïense Pacifistische Beweging waarvan de activisten om principiële redenen weigeren om in het leger te gaan', vertelde de Oekraïense mama mij bij de *intake* op ons 'vluchtelingencentrum' in Gent. 'Mijn man verdedigde een politieke oplossing maar wou

ook niet de verwijten van landverraad, dus meldde hij zich ook maar mee aan. Ik heb hem zelfs aangemoedigd en mochten we geen kinderen hebben ik zou meestrijden. Ik vraag me af of je niet hetzelfde zou doen als je Oekraïense collega die nu terug naar zijn, ons land is om mee te helpen, mee te strijden als het moet...'. Ik heb er toen niet op geantwoord, alleen met respect geluisterd zoals ik ook nu na vier maanden luister naar de beweegredenen van haar terugkeer. Ze acht het veilig genoeg en ze wil zich mee inzetten voor een pacifistisch overleg maar als het niet anders kan en moet, wil ze meestrijden.

Terwijl ik deze column afwerk wordt het oratorium "De Oorlog", magnum opus van Peter Benoit, aangekondigd in live versie vanuit Utrecht. Een Vlaams-Nederlandse samenwerking met 258 uitvoerders vanuit de radio's KLARA en NPO. Geschreven door dichter Jan Beers in 1869 in Slam Poetry-stijl *avant la lettre*, vertelt dirigent Jac van Steen. Benoit componeerde het in 1873. Bijna 150 jaar later brengt het *Antwerp Symphony Orchestra* het werk; het stond al geprogrammeerd voor de oorlog in Oekraïne uitbarstte. Oorlog was er wel in Ethiopië, Syrië, Myanmar, Somalie,... zoals er ook toen, in de tijd van Peter Benoit, vele oorlogen waren: de gruwelen van de Amerikaanse Seecessieoorlog, het Pruisisch-Oostenrijks conflict, Frans-Duitse oorlogen...

Op het einde van het oratorium roept een allegorische rol van de Mensheid op tot broederlijkheid: 'Elk bemin zijn broeder Gelijk zichzelf! (...) Zoo komt aan 't eindloos broederslachten misschien een eind.' Twee kinderkoren vertolken de gevoelens van hun leeftijdsgenoten in oorlogsperiode en daarna. Ik liet me vertellen dat de twee Oekraïense meisjes in het amateurkoor de teksten meezongen...

- *) <https://vrede.be/nl/nieuws/verzet-tegen-oorlogspolitiek-vals-pacifisme>

- De Oorlog van Peter Benoit: pacifisme met grote middelen | Lees | Klara

- De Oorlog van Benoit | NPO Radio 4